

VU Research Portal

Aansprakelijkheid Politie voor schietincident Alphen aan den Rijn

Opdam, Marieke

2020

[Link to publication in VU Research Portal](#)

citation for published version (APA)

Opdam, M., (2020). *Aansprakelijkheid Politie voor schietincident Alphen aan den Rijn*, No. ECLI:NL:HR:2019:1409, Sep 20, 2019. (Bedrijfsjuridische Berichten; Vol. 2020, No. 5).

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal ?

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

E-mail address:

vuresearchportal.ub@vu.nl

Aansprakelijkheid Politie voor schietincident Alphen aan den Rijn

Mr. M. Opdam, datum 31-12-2019

Datum

31-12-2019

Auteur

Mr. M. Opdam^[1]

Folio weergave

[Download gedrukte versie \(PDF\)](#)

JCDI

JCDI:ADS178300:1

Vakgebied(en)

Politierecht / Organisatie

Verbintenissenrecht / Aansprakelijkheid

Verbintenissenrecht / Onrechtmatige daad

Bestuursprocesrecht / Beroep

Wetgeving

art. 6:98 BW

Op een zaterdag in 2011 schoot Tristan van der V. zes mensen dood en verwondde hij zestien mensen in een winkelcentrum in Alphen aan den Rijn. Tot slot heeft hij zichzelf gedood. Tristan van der V. was op legale wijze aan de wapens gekomen die hij had gebruikt. Dit heeft geleid tot een juridisch geschil over de vraag of de Politie door het verlenen van een wapenvergunning aansprakelijk is voor de schade. Op 20 september 2019 oordeelde de Hoge Raad over deze kwestie. Juridische vraagstukken omtrent condicio sine qua non-verband, relativiteit en toerekening van de schade aan de Politie kwamen daarbij aan de orde.

1. Feiten

Op 9 april 2011 heeft een ernstig schietincident plaatsgevonden in en rond het winkelcentrum 'de Ridderhof' in Alphen aan den Rijn. Slachtoffers, nabestaanden, ooggetuigen en winkeliers hebben de Politie als rechtsopvolger van de Politieregio Hollands Midden aansprakelijk gesteld voor hun schade. De politieregio had aan de schutter, Tristan van der V., een wapenvergunning verleend.

Van der V. had in augustus 2005 voor het eerst verlof gevraagd voor het voorhanden hebben van een vuurwapen. De politieregio heeft het verlof toen geweigerd wegens eerdere incidenten met een luchtdrukwapen. Daarnaast is Van der V. in 2006 in een psychiatrisch ziekenhuis opgenomen op grond van een inbewaringstelling ingevolge de wet Bopz. De Politieregio Hollands Midden heeft bijstand verleend bij deze gedwongen opname. In de digitale politieregisters is een Bopz-mutatie opgenomen.

Een tweede aanvraag van de Van der V. om verlof voor het voorhanden hebben van een vuurwapen in 2007 is door de politieregio wel gehonoreerd. De eerdere weigering en de opname in het psychiatrisch ziekenhuis is bij de verlening van het verlof niet betrokken. Het verlof is nog tweemaal verlengd. In de bijlage bij de tweede verlenging zijn de vuurwapens vermeld die Van der V. bij het schietincident heeft gebruikt.

2. Rechtbank en hof

De rechtbank heeft de vorderingen afgewezen omdat niet voldaan zou zijn aan het relativiteitsvereiste. Volgens de rechtbank was er wel sprake van onrechtmatig handelen van de politieregio doordat onzorgvuldig is gehandeld bij het verlenen van verlof, maar strekt de overtreden norm niet tot bescherming van individuele vermogensbelangen. Het hof heeft het vonnis van de rechtbank vernietigd en de vorderingen tot schadevergoeding toegewezen wat betreft materiële en immateriële letsel- en overlijdensschade (Hof Den Haag 27 maart 2018, JA 2018/75). Volgens het hof had het verlof op basis van de beschikbare gegevens geweigerd moeten worden. Er is daarom in strijd gehandeld met de materiële wettelijke eis uit de Wet Wapens en Munitie (hierna: WWM) dat verlof moet worden geweigerd indien de aanvrager een gevaar voor zichzelf en de openbare orde of veiligheid kan vormen, of er reden is om te vrezen dat aan de aanvrager het onder zich hebben van wapens en munitie niet kan worden toevertrouwd of dat van het verlof misbruik zal worden gemaakt.

Met een verwijzing naar de wetsgeschiedenis oordeelt het hof dat de geschonden norm (mede) specifiek tot doel heeft om de burger in zijn individuele belang te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van het gebruik (misbruik) van een vuurwapen.

Volgens het hof kan echter alleen dié schade aan de Politie worden toegerekend waarbij een ruime toerekening past (letsel- en overlijdensschade). Andere schadeposten kunnen niet aan de Politie worden toegerekend, aldus het hof. Zowel de Politie als een aantal van de betrokkenen hebben cassatieberoep ingesteld.

3. Hoge Raad

In cassatie is niet in geschil dat door de Politie onrechtmatig is gehandeld in de zin van art. 6:162 BW door Van der V. verlof te geven voor het voorhanden hebben van een vuurwapen en door de verlenging van dit verlof. Er is sprake van een schending van de procedurele normen voor een zorgvuldig besluit en er is in strijd gehandeld met de materiële wettelijke norm uit de WWM.

De eerste vraag die de Hoge Raad moet beantwoorden is of de geschonden norm mede (specifiek) tot doel heeft om de burger in zijn individuele belang te beschermen tegen de schadelijke gevolgen van een vuurwapen. Anders gezegd: of aan het relativiteitsvereiste van art. 6:163 BW is voldaan. Het komt daarbij aan op het doel en strekking van de geschonden norm, aan de hand waarvan moet worden onderzocht tot welke personen en tot welke schade en welke wijzen van ontstaan van schade de daarmee beoogde bescherming zich uitstrekt.

De uit de WWM afkomstige regels strekken onmiskenbaar ter bescherming van de veiligheid van de samenleving. Verlof kan uitsluitend worden verleend, verlengd en van kracht blijven als duidelijk is dat dit gelet op de veiligheid verantwoord is. De bestaansgrond van dit stringente stelsel is gelegen in de risico's die zijn verbonden aan het voorhanden hebben van vuurwapens. Gelet op deze bestaansgrond moet worden aangenomen dat de regels uit de WWM niet alleen beogen de veiligheid van de samenleving in algemene zin te bevorderen, maar ook om te voorkomen dat individuele burgers het slachtoffer worden van vuurwapenbezit dat niet verantwoord is. Verlofverlening in een geval waarin duidelijk was of had moeten zijn dat het verlof niet verantwoord was, is daarom onrechtmatig jegens slachtoffers van het daardoor mogelijk gemaakte vuurwapengebruik, aldus de Hoge Raad.

Vervolgens buigt de Hoge Raad zich over het betoog van de Politie dat *condicio sine qua non*-verband ontbreekt tussen het aan Van der V. verleende verlof om een vuurwapen voorhanden te hebben en het schietincident, omdat Van der V. zonder het verlof op andere wijze (illegaal) aan een wapen zou zijn gekomen en het incident eveneens zou hebben plaatsgevonden.

De Hoge Raad verwierpt het betoog. De Politie heeft niet onderbouwd dat Van der V. zich ook daadwerkelijk illegale wapens zou hebben verschaft. Mede gelet op de aard van de geschonden norm (een veiligheidsnorm) mocht van de Politie deze onderbouwing worden gevergd.

Tot slot is aan de orde welke schadeposten aan de Politie kunnen worden toegerekend (art. 6:98 BW). De aard van de geschonden norm rechtvaardigt een ruime toerekening van schade.

Het oordeel van het hof dat andere door het schietincident veroorzaakte schade dan letsel- en overlijdensschade in het geheel niet aan de Politieregio kan worden toegerekend is onjuist. De geschonden norm strekt immers niet uitsluitend ter bescherming tegen letsel- en overlijdensschade, maar ook tegen andere schade door vuurwapengebruik. Dat neemt niet weg dat het wel mogelijk is om andere schade dan letsel- en overlijdensschade op een andere grond niet toe te rekenen, bijvoorbeeld omdat deze schade in een te ver verwijderd verband staat met de gedraging waarop de aansprakelijkheid berust of niet of minder voorzienbaar was. In de schadestaatprocedure zal beoordeeld moeten worden in hoeverre het in dit geval gerechtvaardigd is om andere schade dan letsel- en overlijdensschade aan de Politieregio toe te rekenen.

4. Juridisch kader

Naast het feit dat vanwege de bekende casus sprake is van een belangwekkend arrest, is het oordeel van de Hoge Raad ook in juridisch opzicht zeer relevant. Hieronder richt ik mij op het relativiteitsvereiste en de causale toerekening.

4.1 Relativiteitsvereiste

Het relativiteitsvereiste is neergelegd in art. 6:163 BW. Om te beoordelen of aan dit vereiste is voldaan moet worden onderzocht (i) tot welke personen en (ii) tot welke schade en (iii) welke wijzen van ontstaan van schade de door de geschonden norm beoogde bescherming zich uitstrekt. In dit geval was sprake van een schending van een wettelijke norm. Door het verlenen van het verlof is gehandeld in strijd met de WWM nu het verlof op grond van de relevante criteria uit deze wet geweigerd had moeten worden (art. 28 en 7 lid WWM).

De vraag was aan de orde of deze geschonden norm uit de WWM ook strekt tot bescherming van de individuele belangen van de burger of dat de norm slechts ten doel heeft het (collectieve) maatschappelijke belang van een veilige samenleving te dienen en in algemene zin de veiligheid van burgers en de samenleving te bevorderen.

Voor de beoordeling van het relativiteitsvereiste komt het aan op het doel en de strekking van de geschonden norm. De Hoge Raad oordeelde dat verloffverlening op grond van de WWM in een geval waarin duidelijk was of had moeten zijn dat het verlof niet verantwoord was, onrechtmatig is jegens slachtoffers van het daardoor mogelijk gemaakte vuurwapengebruik. Het relativiteitsvereiste staat daarom niet in de weg aan toewijzing van de vordering tot schadevergoeding van de betrokkenen.

Dit is een andere uitkomst dan de enigszins vergelijkbare casus van Duwbak Linda, waar de Hoge Raad in het arrest ook naar verwijst (HR 7 mei 2004, ECLI:NL:HR:2004:AO6012). Dat arrest zag op een ongeval met een binnenschip (duwbak), waarbij de vaartuigen van een derde beschadigd zijn geraakt. Het ongeval kon gebeuren doordat de duwbak zich in slechte staat bevond. Daarbij was relevant dat de duwbak was gekeurd en dat de Staat een certificaat van onderzoek had afgegeven. De keuringen zouden ondeugdelijk zijn geweest. De door de Staat geschonden norm strekte volgens de Hoge Raad niet tot bescherming van derden die schade zouden kunnen lijden door de ondeugdelijke keuring. De normen in het kader van de keuring van schepen hadden derhalve slechts tot doel om de veiligheid van de samenleving in algemene zin te bevorderen. Althans, volgens de Hoge Raad. Op deze uitkomst is in de literatuur door verschillende auteurs kritiek geuit (zie voor een overzicht: T. Kortmann, 'Duwbak Linda', in: W. den Ouden e.a., *Honderd jaar AB*, Deventer: Wolters Kluwer 2016, II.11).

Een relevant verschil met het oordeel van de Hoge Raad inzake het schietincident lijkt dat de Hoge Raad daar op basis van de regels uit de WWM en de parlementaire geschiedenis kon concluderen dat regels omtrent de verloffverlening ook bedoeld zijn om te voorkomen dat individuele burgers het slachtoffer worden van vuurwapenbezit. Bronnen over dergelijke intenties van de regels aangaande de keuring van binnenschepen waren de Hoge Raad kennelijk niet bekend. Bij afwezigheid daarvan koos de Hoge Raad voor een beperkter / algemener beschermingsdoel.

De uitkomst van het recente arrest over het schietincident vertoont meer gelijkenis met een ander (standaard)arrest over relativiteit: het arrest in de zaak tussen de polishouders van levensverzekeringen afgesloten bij Vie d'Or enerzijds en de toenmalige toezichthouder, de Verzekeringskamer (later DNB), anderzijds, waarin de toezichthouder aansprakelijk werd geacht. In die kwestie overwoog de Hoge Raad dat dat strookt met het stelsel van de Wet toezicht verzekeringsbedrijf, het doel van dat toezicht en de bedoeling van de wetgever, dat het wettelijk toezicht mede beoogt de financiële belangen van verzekerden en begunstigten te beschermen tegen het gevaar dat de verzekeraar niet aan zijn verplichtingen jegens de betrokken polishouders kan voldoen. Dat komt dus behoorlijk overeen met de overwegingen van de Hoge Raad in het recente arrest.

4.2 Toerekening

Schade komt op grond van art. 6:98 BW slechts voor vergoeding in aanmerking wanneer de schade in zodanig verband staat met de gebeurtenis waarop de aansprakelijkheid van de schuldenaar berust, dat zij hem, mede gezien de aard van de aansprakelijkheid en de aard van de schade, als een gevolg van de gebeurtenis kan worden toegerekend. Deze bepaling ziet dus op de vraag welke gevolgen nog aan de aansprakelijke persoon kunnen worden toegerekend. De afweging dient gemaakt te worden aan de hand van alle omstandigheden van het geval. Relevante factoren zijn – zoals de bepaling zelf al stelt – de aard van de aansprakelijkheid en de aard van de schade. Daarnaast is bijvoorbeeld ook de voorzienbaarheid van de schade van belang, de aard van de gedraging, de aard van de geschonden norm en de mate waarin de schade verwijderd is van de gebeurtenis (*Asser/Sieburgh 6-II* 2017/63-69 en R.J.B. Boonekamp, *GS Schadevergoeding*, art. 6:98 BW, aant. 4).

Volgens het hof kon andere schade dan letsel- en overlijdensschade op grond van art. 6:98 BW niet aan de Politie worden toegerekend. Het hof verwoordde dit als volgt:

“Deze zekere mate van voorzienbaarheid, waarbij ook nog geldt dat voor de hand ligt dat, wanneer tegen anderen misbruik wordt gemaakt van een vuurwapen, dit kan leiden tot letsel en dat er (een) gewonde(n) zo niet dode(n) val(t)len, en de strekking van de geschonden norm brengen mee dat aan PHM (alleen) dié schade kan worden toegerekend waarbij een ruime toerekening past, dus alleen materiële en immateriële letsel- en overlijdensschade. Die schade staat niet in zodanig verwijderd verband van de normschending dat op grond daarvan toerekening achterwege moet blijven.”

Volgens vaste jurisprudentie is ruime toerekening op zijn plaats wanneer sprake is van letsel- of overlijdensschade. Daarbij is meestal sprake van een overtreding van verkeers- of veiligheidsnormen. Dit heeft tot gevolg dat ook schade die buiten de normale lijn der verwachtingen ligt voor vergoeding in aanmerking komt. Klassiek voorbeeld is de predispositie bij letselschade. Ook wanneer herstel van de benadeelde uitblijft ten gevolge van een bijzondere lichamelijke of geestelijke kwetsbaarheid komt de schade voor vergoeding in aanmerking (HR 8 februari 1985, *NJ* 1986, 137 Henderson/Gibbs). Een dergelijke ruime toerekening is niet aan de orde wanneer sprake is van zaak- of vermogensschade.

De Hoge Raad maakt nu duidelijk dat dit niet betekent dat andere schade dan letsel- en overlijdensschade in een geval als het onderhavige al bij voorbaat kan worden uitgesloten van vergoeding. Dat wil zeggen: nu de geschonden norm ook strekt tot bescherming tegen andere schade door vuurwapengebruik moet aan de hand van de normen uit art. 6:98 BW beoordeeld worden of de schade voor vergoeding in aanmerking komt. De aard van de schade is daarbij één van de omstandigheden die een rol speelt, naast de overige relevante factoren.

5. Hoe nu verder?

De Hoge Raad heeft de zaak verder geholpen maar partijen tegelijkertijd ook met belangrijke vragen achter gelaten. Hoe dient nu om te worden gegaan met zaakschade van een winkelier uit winkelcentrum De Ridderhof? Daarbij kan gedacht worden aan een kapotte winkelruit of beschadigde producten. Op basis van het toetsingskader van art. 6:98 BW lijkt het mij niet onaannemelijk dat deze schadeposten aan de Politie kunnen worden toegerekend. Er is geen sprake van een (te) verwijderd verband en het is zeker voorzienbaar dat het misbruik van vuurwapens ook direct kan lijden tot zaakschade. Ingewikkelder wordt het wanneer de winkelier van mening is dat na het schietincident zijn omzet is gedaald omdat de consument na de gebeurtenissen het winkelcentrum is gaan mijden. Is in dat geval sprake van schade die voor vergoeding in aanmerking komt?

Voetnoten

[\[1\]](#)

Marieke Opdam is professional support Lawyer bij Kennedy Van der Laan, Amsterdam.